

فوریت، بلایا و بهداشت: ضرورت بازنگری در آموزش و آمادگی نظام سلامت

آمنه مرزبان^۱، سهیل گلزارحمید^{۱*}

نامه به سر دبیر

مقدمه: با توجه به افزایش فراوانی و شدت بلایا در دهه‌های اخیر از زلزله و سیل گرفته تا پاندمی‌های جهانی نقش نظام سلامت در پاسخ‌گویی سریع، مؤثر و انسانی به بحران‌ها بیش از پیش برجسته شده است. در این میان، فوریت‌های پزشکی و آمادگی در برابر بلایا به‌عنوان دو ستون حیاتی در حفظ سلامت عمومی، نیازمند توجه ویژه در سیاست‌گذاری، آموزش، و سرمایه‌گذاری هستند.

واژه‌های کلیدی: آمادگی در برابر بلایا، فوریت‌های پزشکی، آموزش سلامت، مدیریت بحران، سلامت عمومی

ارجاع: مرزبان آمنه، گلزارحمید سهیل. فوریت، بلایا و بهداشت: ضرورت بازنگری در آموزش و آمادگی نظام سلامت. مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد ۱۴۰۴؛ ۳۳ (۱۰): ۵۵-۹۴۵۲.

۱- گروه سلامت در بلایا و فوریت‌ها، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران.
* (نویسنده مسئول): تلفن: ۰۹۳۹۴۳۱۷۵۷۸، پست الکترونیکی: golzarsoheil9@gmail.com، صندوق پستی: ۷۴۸۶۱۴۴۱۳۵

سردبیر محترم

با توجه به افزایش فراوانی و شدت بلایا در دهه‌های اخیر از زلزله و سیل گرفته تا پاندمی‌های جهانی نقش نظام سلامت در پاسخ‌گویی سریع، مؤثر و انسانی به بحران‌ها بیش از پیش برجسته شده است (۱). در این میان، فوریت‌های پزشکی و آمادگی در برابر بلایا به‌عنوان دو ستون حیاتی در حفظ سلامت عمومی، نیازمند توجه ویژه در سیاست‌گذاری، آموزش، و سرمایه‌گذاری هستند (۲).

در کشورهایی با خطرپذیری بالا مانند ایران، که تجربه‌های متعددی از بلایای طبیعی و انسانی را پشت سر گذاشته‌اند، آموزش و آماده‌سازی نیروهای درمانی و امدادی باید به‌صورت ساختاریافته، مستمر و مبتنی بر شواهد جهانی انجام گیرد (۳،۴). متأسفانه، بررسی‌ها نشان می‌دهد که در بسیاری از دانشگاه‌های علوم پزشکی، آموزش‌های مرتبط با مدیریت بحران، امداد و نجات، و آمادگی در برابر بلایا به‌صورت پراکنده، غیرتخصصی و بدون ارزیابی اثربخشی ارائه می‌شود (۵).

از سوی دیگر، تجربه‌های بین‌المللی نشان داده‌اند که استفاده از آموزش‌های مبتنی بر شبیه‌سازی، تمرین‌های میدانی، و مشارکت در عملیات واقعی امداد، تأثیر چشم‌گیری در ارتقای آمادگی روانی و عملی دانشجویان دارد. کشورهایی مانند ژاپن، آمریکا و ترکیه با بهره‌گیری از این روش‌ها توانسته‌اند سطح آمادگی نیروهای درمانی خود را به‌طور قابل‌توجهی افزایش دهند (۳-۱).

در این راستا، پیشنهاد می‌شود که وزارت بهداشت و دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور، آموزش‌های مرتبط با بلایا و فوریت‌ها را در سه سطح طراحی و اجرا کنند :

سطح عمومی برای همه دانشجویان علوم پزشکی (۶).

سطح تخصصی برای دانشجویان رشته‌های بالینی مانند پزشکی، پرستاری و فوریت‌های پزشکی (۷).

سطح پیشرفته برای مدیران بحران، اعضای تیم‌های واکنش سریع، و مربیان آموزشی (۴).

هم‌چنین، لازم است که آموزش‌های مذکور با تغییرات محیطی، فناوری‌های نوین، و الگوهای ارتباطی جدید همگام شوند. استفاده از پلتفرم‌های مجازی، همکاری‌های بین‌رشته‌ای، و تمرین‌های شبیه‌سازی‌شده در محیط‌های واقعی می‌تواند به ارتقای کیفیت آموزش کمک شایانی کند (۸).

در کنار آموزش، توجه به سلامت روان نیروهای امدادی نیز ضروری است. تجربه‌های متعدد نشان داده‌اند که مواجهه با بحران‌ها، فشار روانی زیادی به نیروهای درمانی وارد می‌کند. بنابراین، طراحی برنامه‌های حمایتی روان‌شناختی، مشاوره و بازتوانی پس از بحران باید جزو برنامه‌های اصلی نظام سلامت باشد (۹).

در دنیای پرمخاطره امروز، که بلایا و بحران‌ها به بخشی اجتناب‌ناپذیر از زندگی بشر تبدیل شده‌اند، آمادگی نظام سلامت دیگر یک انتخاب نیست، بلکه ضرورتی حیاتی است. آموزش هدفمند، مبتنی بر تجربه و همگام با تحولات جهانی می‌تواند ضامن تاب‌آوری جامعه در برابر بحران‌ها باشد. دانشگاه‌ها به‌عنوان نهادهای تولید دانش و تربیت نیروی انسانی، باید نقش خود را در این مسیر با جدیت ایفا کنند. امید است با بازنگری در سیاست‌های آموزشی و بهره‌گیری از یافته‌های پژوهشی، گام‌های مؤثری در جهت ارتقای آمادگی و پاسخ‌گویی نظام سلامت کشور برداشته شود.

References:

- 1-Luo Y, Li M, Tang J, Ren J, Zheng Y, Yu X, et al. *Design of a Virtual Reality Interactive Training System for Public Health Emergency Preparedness for Major Emerging Infectious Diseases: Theory and Framework*. JMIR Serious Games 2021; 9(4): e29956.
- 2-van der Heijden S, Cassivi A, Mayer A, Sandholz S. *Water Supply Emergency Preparedness and Response in Health Care Facilities: A Systematic Review on International Evidence*. Front Public Health 2022; 10: 1035212.
- 3-Lundberg K, Andersson U, Andersson H, Sterner A. *Are You Ready? The Preparation of Swedish Nursing Students for Disaster Nursing in Armed Conflicts*. Nordic Journal of Nursing Research 2024; 44: 20571585241294119.
- 4-Pourmohammadi B, Heydari A, Fatemi F, Modarresi A. *Assessing the Preparedness of Healthcare Facilities for Disasters and Emergencies in Damghan, Iran*. Disaster Med Public Health Prep 2022; 16(4): 1459-65.
- 5-Khankeh HR, Momtaz YA, Saatchi M, Khazae AR, Naboureh A, Mortazavi M, et al. *A Comprehensive Review of the Articles Published in the Field of Health in Emergencies and Disasters in Iran*. Pan Afr Med J 2022; 41: 123.
- 6-Hosseinighousheh S, Arefi MF, Pouya AB, Poursadeqiyan M. *Health in Disasters in Iranian Schools: A Systematic Review*. J Educ Health Promot 2021; 10: 365.
- 7-Beyrami Jam M, Aminizadeh M, Akbari-Shahrestanaki Y, Khankeh HR. *Evaluating the Disaster Preparedness of Emergency Medical Services (EMS) Facilities: A Cross-Sectional Investigation in Iran*. BMC Emerg Med 2024; 24(1): 48.
- 8-Abbasabadi-Arab M, Khankeh HR, Mosadeghrad AM. *Disaster Risk Management in the Iranian Hospitals: Challenges and Solutions*. Lancet Infect Dis 2022; 24(3): 1150-65.
- 9-Seyedin H, Rostamian M, Shirazi FB, Larijani HA. *Challenges of Providing Health Care in Complex Emergencies: A Systematic Review*. Disaster Medicine and Public Health Preparedness 2023; 17: e56.

Emergencies, Disasters, and Health: The Need to Reconsider Health System Education and Preparedness

Ameneh Marzban¹, Soheil Golzar Hamid^{†1}

Letter to editor

Introduction: Given the increasing occurrence and severity of disasters in recent decades, including earthquakes, floods, and pandemics, the health system's responsibility for providing rapid, effective, and humane responses to crises has become more prominent than ever. In this context, emergency medical services and disaster preparedness, as crucial components of public health protection, require special attention in policymaking, education, and investment.

Keywords: Disaster preparedness, Medical emergencies, Health education, Crisis management, Public health.

Citation: Marzban A, Golzar Hamid S. **Emergencies, Disasters, and Health: The Need to Reconsider Health System Education and Preparedness.** J Shahid Sadoughi Uni Med Sci 2026; 33(10): 9452-55.

¹Department of Health in Disasters and Emergencies, School of Health Management and Information Sciences, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

*Corresponding author: Tel: 09394317578, email: golzarsoheil9@gmail.com